

ЧАРНОБЫЛЬ БЕЗ МІФАЎ

Чарнобыль, невялікі старажытны гарадок на поўначы Украіны, які вядзе сваё летаблічэнне ажно з 12 стагоддзя, са сваім адметным тварам, гісторыяй, традыцыямі ў 1986 годзе стаў ужо не столькі горадам, колькі сімвалам, які азначае для каго – найвялікшую ў гісторыі чалавецтва тэхнагенную аварыю, для каго – злачынства тагачаснага кіраўніцтва Савецкага Саюза супраць свайго народа, для каго – гераізм людзей, што практычна голымі рукамі абаранілі планету ад ядзернай катастрофы, для каго – асабістую трагедыю ці паламаны лёс.

Я – з апошніх. Пасля аварыі на Чарнобыльскай АЭС, як і тысячы маіх землякоў, жыхароў паўднёвых раёнаў Беларусі – краіны, якая найбольш пацярпела ад гэтай катастрофы -- засталася чалавекам без радзімы: жыхароў маёй роднай вёскі Уласы эвакуіравалі ў першыя дні пасля аварыі. І цяпер у сваю вёску, да родных магіл і пакінутай бацькамі хаты яны могуць наведацца толькі раз у год, на Радуніцу – свята, якое праваслаўныя хрысціяне называюць Пасхай памерлых і памінаюць у гэты дзень нябожчыкаў...

РАДЗІМА

Пасля аварыі ан Чарнобыльскай АЭС і высялення вёскі я прыезджала ў сваю вёску тройчы.

Першы раз – у лістападзе 1987 года. Самае моцнае ўражанне ад таго спаткання з радзімай – цішыня. Так сталася, што тады на нейкі час я засталася ў вёсцы адна – зусім адна! І ў нейкі момант, калі сціх гул ад'ехаўшай у другую вёску машыны, зразумела, што такое мёртвая, абсалютная цішыня, якая не парушаецца ні словам чалавека, ні плачам дзіцяці, ні шчэбетам птушкі, ні стукам малатка, ні рыпеннем не змазаных дзвярэй... Гэты гуканепранікальны маналіт давіў з такой сілай, што здавалася: яшчэ імгненне – і мяне не стане, і я таксама стану цішынёй, маленькай малекулай у гэтым маналіце... Тады мяне выратавала варона, якая каркнула недзе ўдалечыні – і вярнула да рэчаіснасці, паведаміла, што свет жыве – нават у мёртвай вёсцы. Тое "Кар-р!" было як гімн жыццю!

У другі раз мы прыехалі сюды з сястрой у 2000 годзе. Тады для мяне адкрыццём стала разуменне, што прастора здольная сціскацца. Фізічна, у літаральным сэнсе гэтага слова. Высокая горка, з якой мы, дзятва, каталіся на санках, знікла, зраўнялася... Доўгая вуліца стала – вокам кінуць, крок ступіць... Невялікі пералесак, куды мы летам штодня бегалі збіраць духмяную маліну цяпер – на адлегласці выцягнутай рукі...

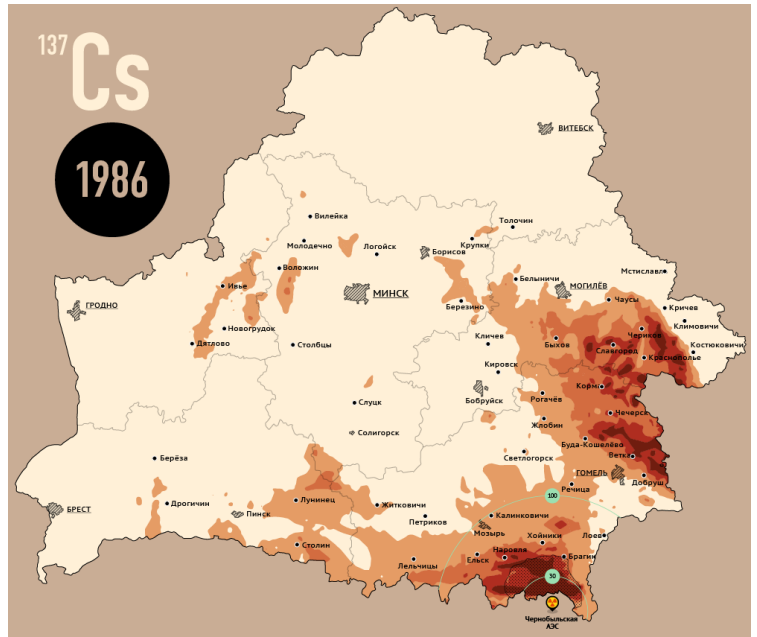
А яшчэ тады я зразумела, што няма мяжы як у чалавечай дабрыні, так і ў людскоў сквапнасці. З адселеных дамоў марадзёры вывезлі-выцягнулі ўсё, што мела хоць якую-небудзь каштоўнасць: бытавую тэхніку, мэблю, лепшы посуд. І не проста вывезлі – яшчэ і пабілі-патрушчылі ўсё, што забраць не змаглі ці не схацелі. На маё шчасце, у нашай хаце тады засталася самая галоўная для мяне каштоўнасць – сямейныя фотаздымкі, якія я забрала з сабой.

А сёлета адбылося чарговае спатканне з пакінутай радзімай. І новыя адкрыцці.

...Вясковыя могілкі на пясчаным грудку ў атачэнні калматых хвой і каржакаватых дубоў – самае жывое месца ва ўсёй вёсцы. І самае дагледжанае. Не пакідае адчуванне, што ты трапіў у паселішча мёртвыя.

Зарослая травой вуліца, якую бярэ ў палон непразлы хмызняк, адзіныя сцэжкі на якой пратапталі дзікі і ласі – іх сляды мы сустракаем на кожным кроку. Дамы – закінутыя, некаторыя – зруйнаваныя, платы – паваленыя. І сярод гэтага запусцення – яркія фарбы: пабелены і свежафарбаваны помнік загінуўшым у гады другой сусветнай вайны землякам. У ідэальным парадку – брацкая магіла, дзе ў маі 1943 года фашысты забілі 160 маіх аднавяскоўцаў – старых, малых, жанчын. На могілках – свежыя ручнікі, свежафарбаваныя крыжы на магілах і яркае разнаквецце жалобных вяноў і штучных букетаў...

...Я не магу падабраць словы, каб расказаць, што творыцца ў маёй знямелай душы. Такое адчуванне, што мяне на машыне часу перакінулі больш як на два дзесяцігоддзі назад. У нейкае іншае вымярэнне, дзе ўсё да болю, ды замірання сэрца блізкае і дарагое – і адначасова нерэальна, немагчыма чужое. Туды, дзе перастала існаваць прастора, спыніўся час, маюць уласціваць знікаць гукі. Дзе жывуць па сваіх уласных законах толькі мёртвыя – дрэвы, дамы, рэчы, крыжы. А жывыя раз у год прыязджаюць, каб спаткацца з ім. Не для таго, каб развядзіць душу – а каб, нягледзячы на ўсё невыносны цяжар гэтага спаткання, які будзе ціснуць на сэрца яшчэ не адзін дзень, адчуць, узгадаць, пераканацца, што ты – не чалавек без радзімы, не іван бязродны, што і ў цябе на гэтым свеце ёсць мясцінка, дзе чакаюць твайго прабачальнага дотыку і радунічнага фарбаванага яйка дзедаўскія магілы, дзе закапана твая пупавіна, дзе жоўты сыпучы пясок памятае, як грузлі ў ім спякотным летнім днём твае босыя ногі, а бэз, што захапіў у палон увесь кветнік – гук твайго першага пацалунка...

ЧАРНОБЫЛЬ

А літаральна праз месяц пасля гэтага спаткання з радзімай мне прапанавалі наведаць Чарнобыль.

Паехаць у Чарнобыль, пабачыць на свае вочы монстра, які забраў столькі жыццяў і паламаў столькі лёсаў? Ці хачу я гэтага? Ну канешне ж!!!

Як высветлілася, трапіць у Чарнобыль не так і складана. Турыстычныя фірмы Кіева актыўна прадаюць туры для цікаўных экстрэмалаў: плаціце грошыкі – і глядзіце колькі хочаце на той самы ракавы чацвёрты блок станцыі, гуляйце – у суправаджэнні гіда, зразумела, – па мёртваму гораду Прыпяць... А за асобную плату: тысяча долараў за гадзіну – можна нават заказаць верталёт і агледзець станцыю з вышыні птушынага палёту. Туры карыстаюцца попытам, асабліва ў замежных турыстаў.

Збіраючыся ў Чарнобыль, я самаўпэўнена лічыла, што ведаю калі не ўсё, то многае і пра сам горад, і пра атамную станцыю, і пра аварыю на АЭС. Але, як аказалася, да гэтай паездкі я знаходзілася ў палоне распаўсюджаных міфаў пра жыццё чарнобыльскай зоны – ва ўсякім выпадку, украінскай яе часткі, у беларускай, як я ўжо казала, даводзілася бываць неаднойчы.

...Якія асацыяцыі ўзнікаюць у большасці недасведчаных пры слове “Чарнобыль”? Прысыпаная радыеактыўным попелам мёртвая зямля, дзе людзі, калі і ёсць, то ходзяць выключна ў спецыяльным ахоўным адзенні, абвешаныя дазіметрамі?

Але, мінуўшы пункт пропуску, дзе ўважліва правярылі нашы дакументы, мы са здзіўленнем адзначылі, што ў Чарнобылі віруе жыццё: рабочыя рамантуюць дарогі, адчынены магазіны, туды-сюды снуюць машыны і ходзяць людзі...

–Чарнобыль – звычайны жывы горад. Толькі закрыты – у яго можна трапіць па спецыяльнаму пропуску, – тлумачыць нам

па дарозе наш гід, прадастаўлены фірмай “Чарнобыль-інфа”, якая займаецца прыёмам турыстаў, Дзяніс Забарын. – Тут дзейнічае каля 20 арганізацый, пяць магазінаў і тры кафэ. Штодня выходзяць на працу каля чатырох тысяч чалавек. Працуюць хто вахтавым метадам, як я: два тыдні тут, два – адпачываю ў Кіеве: там у мне кватэра. А хто – з панядзелка па чацвер, а затым на выхадныя едзе дамоў. А 250 чалавек жыве ў Чарнобылі пастаянна – гэта мясцовыя жыхары, што вярнуліся сюды пасля адсялення ў 1986 годзе: хто праз месяц ці два, а хто і праз гады...

На вуліцах з прыватнай забудовай ёсць дамы закінутыя, ўзятыя ў неадольны палон бур’янам і пустазеллем – а ёсць вельмі дагледжаныя, пафарбаваныя, чысценькія, з вясёлымі фіраначкамі на вокнах. І вельмі дзіўнымі шылдамі: “Тут жыве гаспадар дома”. “Гэта каб бамжы не займалі, – патлумачыў Дзяніс. – А то тут, на жаль, шмат ахвочых да чужога добра...”

–У Чарнобылі жыве нават дзяўчынка гадоў трынаццаці,– працягвае знаёміць нас з горадам і яго жыхарамі наш гід. – Хоць закон Украіны забараняе уезд у 30-кіламетровую зону Чарнобыльскай АЭС дзеем да 18 гадоў. Але гэтая дзяўчынка нарадзілася тут, і жыве ў Чарнобылі са сваімі бацькамі – такім чынам, яна сюды не ўязджала, і на яе закон як бы і не распаўсюджваецца. Школа? Вядома ж, вучыцца – дабіраецца ў бліжэйшы за пунктам пропуску населены пункт, Васількаў. Далекавата, канешне, кіламетраў 20 будзе, але ў Кіеве штодня ходзяць аўтобусы і маршруткі, і дзяўчынку падвозяць, прычым бясплатна. Я б пазнаёміў вас, але гэтае дзіця ўжо так замучылі журналісты, што мне яе проста па-чалавечы шкада...

...У 1986 годзе усіх жыхароў 30-кіламетровай зоны вакол Чарнобыльскай АЭС адсялілі. Праз нейкі час многія з іх, як бацькі той дзяўчынкі, вярнуліся ў свае дамы. Такія ёсць у Чарнобылі, нямала іх па навакольных вёсках. Улады да так званых самасёлаў адносяцца з разуменнем. У вёскі, дзе яны пасяліліся, раз на тыдзень прыязджае з Чарнобыля аўталаўка і прывозіць людзям неабходныя тавары.

–Аўталаўка не ездзіць толькі ў вёску за пару кіламетраў ад станцыі, дзе жыве дзядок са сваёй бабуляй. -- расказвае Дзяніс, – Старому ўжо пад дзевяноста. Здароўе? Ну калі меркаваць па тым, што за ўсім неабходным ён у Чарнобыль на веласіпедзе ездзіць – а гэта кіламетраў з пятнаццаць, то дай бог усім мець такое ў дзевяноста галоў.

Увогуле, як я адзначыла для сябе, “абарыгены” Чарнобыля да радыеактыўнага забруджання і яго наступстваў, а таксама да турыстаў, у якіх вялікая ціканасць змагаецца з яшчэ большым страхам, адносяцца насмешліва-пагардліва. І не таму, што яны – патэнцыяльныя самазабойцы. Проста нельга ўвесь час, 24 гадзіны ў суткі, жыць са страхам – нават з пачуцця самазахавання, бо невядома, што прынясе арганізму большую шкоду: радыяцыя ці такія вось пастаянны стрэс. Мне, якая да 1989 года жыла ў Хойніках, адным з самых забруджаных радыяцыяй беларускіх гарадоў, гэта добра знаёма: немагчыма ўвесь час баяцца з’есці яблык, пусціць дзяцей на вуліцу, зайсці ў лес...

Дзяніс, нібы чытаючы мае думкі, вядзе далей экскурсію па прыгожаму і самабытнаму Чарнобылю, які раскінуўся на высокім беразе Прыпяці.

– Вось тут мы з сябрамі купаемся ў рэчцы. А тут я лаўлю рыбу – на стрымніне, у асноўным цячэнні, яна частая, гэта ў затоках брудная. Ці правяраю потым? Ды дзе там... Нас правяраюць...

І, ўбачыўшы наша здзіўленне, дастае дазіметр. Той, крыху пашчоўкаўшы, спыняецца на лічбе 15 мікравэнтген у гадзіну.

–Паверце мне: у Кіеве больш. А ўвогуле фон да 45 мікравэнтген у гадзіну лічыцца ва Украіне нармальным. Узровень радыяцыі з 1986 года знізіўся больш чым у сто разоў: ідзе распад радыеактыўных элементаў, яны паступова пераходзяць у больш глыбокія слаі глебы – па дадзеных вучоных, апускаюцца прыкладна на сантыметр у год. Але такі фон далёка не ўсюды. У некаторых пунктах заяўленага вамі маршруту ён будзе нашмат большы – я вас папярэджу.

–Так што вы, – Дзяніс скептычна паглядзеў на маю блузку з кароткім рукавом і лёгкія адкрытыя туфлі, – апрануліся і, галоўнае, абуліся не зусім правільна. Абутак тут – галоўнае: пажадана, каб ён быў высокі і закрыты. Па-першае, з-за радыяцыі, а, па-другое, з-за змей...

Ну што сказаць – своечасовае папярэджанне! Але ж і сама магла б падумаць, што не ў парк культуры і адпачынку сабралася... Ды што ўжо тут наракаць на сябе і іншых – будзем спадзявацца, што ўсё абыдзецца.

АТАМНАЯ ЭЛЕКТРАСТАНЦЫЯ

Мы набліжаемся да Чарнобыльскай АЭС. Першае, што мы бачым, пад’язджаючы да станцыі, – стрэлы вежавых кранаў над нейкім грандыёзным збудаваннем. Што, тут яшчэ нешта будзецца?!!

–Гэта ўзводзіліся пяты і шосты энергаблокі станцыі, – заўважыўшы наша здзіўленне, тлумачыць Дзяніс. – Тады, у 86-м. Краны так і стаяць тут з таго чорнага красавіка...

–Хоць будаўніцтва на станцыі і сапраўды вядзецца, – расказвае ён далей. – Сёння асноўная задача – пабудаваць аб’ект “Укрыццё-2”, які ў народзе называць саркафагам. Бо першы, які ўзводзіўся адразу паля аварыі, знаходзіцца ў ненадзейным стане. Летась яго стабілізавалі: умацавалі дах, заходнюю сцяну – яны выклікалі асаблівую занепакоенасць. Але патрэбна новае, больш надзейнае “Укрыццё”. А яшчэ адна з асноўных задач – пабудаваць сховішча для ядзернага паліва. Перш за гэтую справу ўзяліся французы, але памыліліся ў разліках, і спынілі работу. Цяпер вось заняліся амерыканцы... Апошні рэактар Чарнобыльскай АЭС быў патушаны ў снежні 2008 года. Поўнасьцю закрыць станцыю плануецца да 2016 года. Сёння тут працуе каля 3,5 тысячы чалавек – яны займаюцца падтрыманнем АЭС ў бяспечным стане.

То, што тут, на станцыі, працуюць людзі, відаць і няўзброеным вокам: чысціня і парадак усюды ідэальныя. Хоць падмесці тэрыторыю тут азначае прыбраць увесь бруд, у тым ліку пясок і пыл, у спецыяльныя мяшкі і захаваць на могільніку радыеактыўных адходаў...

Бясстрасны дазіметр паказвае узровень фону: больш за дзвесце мікрарэнтген у гадзіну. І прайсціся па траўцы да абваднага канала Дзяніс нам не дазваляе, папярэджваючы, што ля вады яшчэ больш брудна.

Затое ён весела прапануе нам:

–Самоў хочаце паглядзець? Хлеб ці пячэнне маеце з сабой?

І мы паслухмяна услед за нашым гідам падымаемся на мост. Са здзіўленнем назіраем, як ля берага, на мелкаводдзі, таўкуцца здаравенныя, кілаграмаў па два, а то і больш рыбіны. А пад мостам на самай паверхні вады цэлым статкам кружаць вялізныя самы, дзiesiąткі два асобін, якія яўна чакаюць пачастунку. І калі мы пачынаем кідаць у ваду хлеб, кідаюцца да яго, як прагныя чайкі – яшчэ і б’юцца за здабычу...

–Іх тут ніхто не ловіць – занадта брудныя. Наадварот, падкормліваюць работнікі станцыі, калі ідуць са сталовай – вось яны і ператварыліся з глыбакаводнай, асцярожнай рыбіны ў амаль што ручную, – проста тлумачыць нам чарговую сенсацыю Дзяніс.

...А потым мы ідзем да мемарыяла пажарным, якія тушылі пажар у тую ракавую ноч 26 красавіка 1986 года. На сцяне – лаканічны надпіс “Жыццё дзеля жыцця”. І – трыццаць гранітных пліт, трыццаць прозвішчаў, трыццаць дат жыцця – хлопцы па дваццаць-трыццаць гадоў... Пасля аварыі яны пражылі лічаныя дні. Самыя трывалыя – тры тыдні. І памерлі ў страшэнных пакутах...

Але гэтых трыццаць, што першымі ўсталі на ўтаймаванне мірнага атама і заплацілі за выратаванне свету ўласнымі жыццямі – іх хоць ведаюць, пра іх помняць... А хто ведае імёны тых верталётчыкаў, якія ў красавіку-маі 1986 года тушылі разбураны рэактар, завісаючы над яго жэралам і скідваючы з вышыні ўручную мяшкі са свінцом – па 8-10 за кожны вылет? Яны рабілі па 30-35 вылетаў у дзень пры норме чатыры, набіраючы пры кожным па 6-10 рэнтген (сёння для абслугоўваючага персаналу норма – 2 рэнтгены ў год). Многіх з іх ужо няма, а хто яшчэ жывы і змагаецца з хваробамі, вымушаны даказваць чыноўнікам сваё права на льготную пенсію ці бясплатныя лякарствы... Хто ведае тых салдат-рэзервістаў, што практычна голымі рукамі збіралі на тэрыторыі разбуранага чацвёртага энергаблока выкінутыя выбухам з рэактара кавалкі графіту? Тых, хто праводзіў пахаванне сумна знакамітага “рыжгага лесу” – нават на дарозе ля месца, дзе ён знаходзіўся, сёння ўзровень фону – каля 2000 мікрарэнтген у гадзіну?

Па афіцыйных дадзеных пасля аварыі на Чарнобыльскай АЭС з-за яе наступстваў загінула каля 300 тысяч чалавек. Але на самой справе іх нашмат больш. Проста ўлічыць іх цяжка. Да прыкладу, мае аднавяскоўцы, многія з якіх заўчасна пайшлі з жыцця, паміралі не ад прамянёвай хваробы: хто – ад раку, хто – ад інфаркту ці інсульту... І ніхто не звязваў іх смерці з тым, што яны тыдзень пасля аварыі сядзелі ў сваёй вёсцы ў сямі кіламетрах ад палыхаючага рэактара і елі хатнія прадукты...

Там, каля гэтага мемарыяла, да мяне прыйшло разуменне: мой асабісты лёс, мая ўласная бяда, бадзянне па свету ў пошуках чыстых мясцін, дзе можна было б без паўсядзённага, штохвіліннага страху расціць дзяцей, трагедыя маіх аднавяскоўцаў, якія ў адзін момант сталі выгнаннікамі са сваёй зямлі, -- нішто ў параўнанні з тым, што здзейснілі гэтыя сотні тысяч безымянных герояў. Якія практычна голымі рукамі заслانیлі свет ад ядзернай катастрофы. І калі б яны не зрабілі гэта – Еўропа была б зусім іншай.

Калі б была ўвогуле...

МЁРТВЫ ГОРАД

Жудасная гэта з’ява, – мёртвы горад, якім у адзін дзень стаў гарадок энергетыкаў Прыпяць. Вялізныя 9-ці і 16-ціпавярховыя гмахі, да якіх не прайсці з-за зараснікаў – над лесам уздымаюцца толькі верхнія паверхі. Зарослая хмызняком плошча – я нават не адразу паверыла, што некалі гэта сапраўды быў цэнтр горада – хутчэй парк... Разбітыя вітрыны магазінаў, у якіх – сабраныя з кватэр рэчы: пліты, якія не паспелі памыць гаспадыні, пральныя машыны, піяніна, шафы... Паржавелыя дзіцячыя атракцыёны ў парку адпачынку... Гасцініца з разламанымі гаршчкімі з-пад кветак – а на падлозе газета, датаваная 16 красавіка 1986 года.

Да аварыі Прыпяць быў адным з самых маладых і прыгожых гарадоў Украіны, у якім пражывала амаль 50 тысяч насельніцтва. 27 красавіка 1986 года іх усіх эвакуіравалі – калона аўтобусаў расцягнулася на некалькі кіламетраў. Людзі пакідалі свой горад, які вельмі любілі, назаўсёды...

І цяпер надпіс вялікімі літарамі на адным з балконаў шматпавярховак PRIPYAT.COM – як адрас для віртуальных сустрэч і стасункаў землякоў...

“БРУДНЫ” МАРШРУТ

–Увогуле звычайны экскурсійны маршрут для турыстаў – Чарнобыль, Прыпяць, станцыя, – тлумачыць наш гід. – У нас ён завецца “чыстым”. Сёння ж у нас не зусім звычайная вандроўка па так званаму “бруднаму” маршруту. Мы туды не часта выязджаем.

Незвычайны маршрут з наведаннем украінскіх адселеных вёсак, што знаходзяцца на мяжы з Беларуссю, – гэта мая асабістая просьба. У адной з гэтых памежных вёсак, якая называецца Красно, мяне некалі хрысцілі у вясковай царкве – яна была адзінай ва ўсёй акрузе, што захавалася ў савецкія гады ганенняў на рэлігію.

Мне хацелася, хоць са спазненнем, убачыць гэты храм і аддаць свой удзячны паклон гэтай драўлянай цэркаўцы, памяці таго невядомага святара, з рук якога я атрымала тут таінства святога хрышчэння – бо благадаць Божая, якую я спазнала тут немаўлям, з гадамі прарасла праз шэры маналіт савецкага піянерска-камсамольскага атэістычнага выхавання парасткамі веры ў Стваральніка і Збавіцеля – як квалае семечка бурыць у сваёй неадольнай сіле асфальт...

...Дарогі ў зоне адсялення – суцэльныя выбоіны і яміны. У трэшчынах асфальту пачынаюць прарастаць трава і кустоўе, гадоў праз пяць тут можна будзе праехаць толькі на ўсюдыходзе. Да таго ж указальнікі вёсак паздыманы, і мы едзем, так бы мовіць, навобмацак.

Да дарогі ўшчыльную падступае лес.

–Звяроў тут шмат?—цікаўлюся ў нашага гіда.

–Вельмі! – пацвярджае здагадку Дзяніс. – Прычым паўсюдна. Нават у Чарнобылі ноччу небяспечна выходзіць на вуліцу – можна спаткацца з дзіком, ласём ці нават рыссю. Іх тут развялося за гэтыя гады мноства. Да таго ж адстрэл забаронены, тут жа тэрыторыя запаведніка.

–А як жывёла рэагуе на ўздзеянне радыяцыі?

–Спадзяюся, вы не будзеце прасіць паказаць вам дзікоў з дзвюма галовамі, як некаторыя замежныя турысты? – смяецца наш гід. – Чамусьці усе шукаюць тут нейкіх сенсацыйных анамалій... На самой справе адразу пасля аварыі дзікай жывёлы загінула шмат – усюды валяліся трупы. А тыя, што засталіся, далі патомства – і, як паказваюць доследы, кожнае наступнае пакаленне – больш моцнае і вынослівае ў параўнанні з папярэднім.

БОЖЬЯ ХРАМЫ НА ХВОРАЙ ЗЯМЛІ

–Я не ведаю, ці захавалася ваша царква, – папярэджвае Дзяніс, калі мы нарэшце ўязджаем у Красно. Але вось ён, зялёны купал над кронамі векавых, у некалькі абхватаў дрэў.

...Дзверы ў царку прычыненыя, але незамкнёныя. Каля іх вісіць аркуш паперы: “Храм Архістратыга Божага Міхаіла ў сяле Красно пабудаваны ў 1800 годзе. У Чарнобыльскім раёне да нядаўняга часу налічвалася 18 цэркваў. Цяпер засталася толькі дзве – у Чарнобылі і ў Красно. Дарагія браты і сёстры, праваслаўныя хрысціяне, праявіце міласэрнасць, не дайце загінуць гэтаму храму... Просім кожнага, хто пераступае яго парог, помніць, што ён пераступае парог Дома Айца Нябеснага, дараваўшага нам жыццё”.

Чаму з’явілася гэтае пасланне-заклік, зразумець няцяжка – варта толькі ўвайсці ў храм: распісы абадраны, засталіся толькі пад купалам, куды не дацягнуліся вандалы. Разрабаваны і іканастас – на яго месцы нечыя клапатлівая рука павесіла папяровыя іконы-плакаты, якія не ўяўляюць цікавасці для хціўцаў. А ў кутку, пад вышываным па ўкраінскай модзе ручніком – невялікія хатнія абразы, з такіх, як некалі віселі ў нас дома – відаць, жыхары вёскі прынеслі іх сюды са сваіх пакінутых хат...

Але пры ўсім гэтым царква – жыве! І Божае Слова з вуснаў настаяцеля Чарнобыльскага храма Прарока Іліі, які, падобна, час ад часу прыязджае сюды, даходзіць да людзей. На аналоі ляжыць ікона Архістратыга Міхаіла. Побач, на століку – Маці Божай. І – памінальныя запіскі. І свечкі...

Драўляны храм, пабудаваны ў 1800 годзе, амаль два стагоддзі прымаў пад сваім купалам прыхаджан і даваў ім Божую падтрымку і апеку. Ён перажыў усе буры і ліхалецці – і жыве і сёння...

Як і царква Прарока Іліі ў Чарнобылі. “Прыйдзіце да мяне, усе, хто мае патрэбу і цяжар на душы, – і Аз супакою вас” – як і стагоддзі таму, заклікае да малітвы надпіс над яго ўваходам. Царква ў Чарнобылі знаходзіцца у нейкіх 15 кіламетрах ад АЭС, і кожны дзень прымае пад сваё крыло тых, хто, шукае міласці, падтрымкі, дапамогі Усявышняга.

І калі бачыш гэты храм – звонкі, як струна, светлы, як лік Госпада – які вядзе сваё летазлічэнне ажно з 17 стагоддзя, ўзнікае жаданне ўпасці на калені і прасіць Бога, каб ён не пакінуў гэты шматпакутны горад і апалены бядой край.

Ніна РЫБІК

